

ROMAN I DOKUMENTARNI FILM O UBIJENOM ŽUPNIKU TOVARNIKA IVANU BURIKU

Nevenka NEKIĆ, *Burik. Roman o svećeniku ubijenom u Domovinskom ratu*, Udruga dr. Ante Starčević – Tovarnik, 2009., 195 str.

Mučenik vlč. Ivan Burik, režija Jakov Sedlar, tekst Krešimir Bušić i Hrvoje Hitrec, isti izdavač, Produkcija: EUROVAL, Zagreb, 2009.

Ivan Burik rodio se 1928. u Neštinu, župa Ilok. Kako mu je otac bio načelnik mjesta za vrijeme NDH, ubili su ga partizani 1943. Ostatak obitelji sklonio se u Strizivojnu gdje je Ivan nakon rata bio kratko općinski službenik a zatim, zbog kontaktiranja sa župnikom i drugim svećenicima, bio otpušten tako da je postao seoski pastir. Uz duhovnu pratnju župnika Mitra Dragutinca (kojega sam osobno poznao i duboko cijenio) sazrela je u njemu odluka da postane svećenik. Omogućeno mu je da u skraćenom roku položi ondašnji peti i šesti razred gimnazije u Interdijecezanskoj vjerskoj školi u Zagrebu, zatim je u rujnu 1955. podnio molbu da bude primljen u Bogoslovno sjemenište u Đakovu. U jednoj školskoj godini završio je dva preostala razreda gimnazije te je ujesen 1956.

počeo studij teologije. Dok je bio student osmog semestra, zajedno s Marinom Srakićem i drugim đakovačkim kandidatima, biskup Stjepan Bäumlein zaredio ga je za svećenika 6. ožujka 1960. Prve tri godine bio je kapelan u Đakovačkoj župi koja je tada imala više filijala s tijesnim crkvama i nikakvom vjeronaučnom dvoranom. Kapelan Ivo sav se dao na materijalnu i duhovnu gradnju te povremeno dolazio u Đakovo i polagao ispite osmog, devetog i desetog semestra.

Za župnika u Tovarniku premješten je 1. srpnja 1963. Iako se još nije bio raspakirao, spremno je održao obećanje da će propovijedati na mojoj mladoj misi 14. srpnja u župi Gradište iste biskupije. U propovijedi nije išao za mamljenjem suza uzdizanjem svećenika nad Gospu i anđele, nego je govorio o pastoralnoj zadaći dušobrižnika. Nije imao vremena ostati na svečanom ručku toga kišnog popodneva, jer se na svojem motociklu morao vratiti u Tovarnik radi večernje mise. U svoju župu doveo je 1969. redovnice Družbe Kraljice svijeta, koje su preuzele brigu za liturgijsko pjevanje, zvonjenje i uređivanje crkve. S vremenom je temeljito obnovio župnu crkvu, sagradio novi župni stan, osobno obrađivao na traktoru župnu zemlju, pohađao katoličke obitelji, revno držao vjeronauk, pripravljao mladence za kršćanski brak,

održavao osobne kontakte sa Srbima u mjestu i s pravoslavnim svećenikom.

Godine 1991. silno se obrađovao proglašenju samostalnosti Hrvatske, ali i naslutio ponavljanje nasilja koje se događalo od 1941. do 1946. To je izričito istaknuo na mladoj misi župljanina Grge Grbešića 21. srpnja potičući mladomisnika i njegove kolege koncelebrante da pridonose miru za dobro svih ljudi, svih boja, svih rasa, svih imena, jer je Isus umro za sve ljude: „Ne znam koji bi bio bolji poziv od ovoga koji i vama taj isti Krist upućuje od prije dvadeset stoljeća da nastavite njegovu misiju, njegovo poslanje, je upravo to da se priključite njegovoj žrtvi i da nosite mir ljudima...“. Jugoslavenska armija i srpske paravojne postrojbe bombardirale su Tovarnik i ušle u mjesto 22. rujna 1991., a Burik je dva dana prije toga izjavio da neće otići iz Tovarnika dokle god u njemu bude ijedan katolik. Sljedećih dana župnik Burik isposlovaio je od vojnih vlasti pismeno dopuštenje da odveze tri redovnice i svoju ostarjelu domaćicu do autobusa u Šidu, odakle su mogle otići na sigurno prije tragedije. Kako su srpski vojnici vandalski srušili krov crkve i teško oštetili župni stan, Buriku su vojne vlasti odredile da stanuje u Sotu kod kolege Pere Šokčevića. On je odatle obilazio preostale vjernike, dijeleći im sakramente i popisujući ubijene kako bi ih unio

u Maticu umrlih Župe Tovarnik. Dana 8. listopada 1991. otišao je u Tovarnik i nije se vratio na spavanje u Sot. Župniku Šokčeviću vojne vlasti objasnile su par dana kasnije da je istoga dana umro u župnoj kući od srčanog udara te je čak jedna njihova liječnica izdala dokument o takvu „uzroku“ smrti. Međutim, kasnije su svjedoci kazali da su ga ubila dva bradata vojnika u župnom stanu te njega i još 53 druga Hrvata zakopali u zajedničku jamu na groblju. Nakon uključenja istočne Slavonije u Republiku Hrvatsku, tjelesa su otkopana iz te jame te su 31. siječnja 1998. župnik i ostali masakrirani sahranjeni uz dolične počasti.

Nevenka Nekić rođena je 1942.; bila je profesorica povijesti, hrvatskog jezika, povijesti umjetnosti i tehnike znanstvenog rada, a od 1978. do 2000. službovala je u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji na Šalati. Pisala je stručne i prozne radove u dvadesetak listova. Napisala je tridesetak knjiga, između ostalih i roman o nadbiskupu Stepincu pod naslovom *Susret u Emausu*. U romanu o Buriku tečnim hrvatskim iznosi njegovo djetinjstvo, naporno školovanje i svećeničko služenje. U 37 poglavlja naizmjenično pripovijeda ona u trećem licu jednine o glavnom junaku i njegovim suradnicima, a zatim mu stavlja u pero poglavlja razmišljanja iz njegove „teke“ koju je sama stvorila u umjetničkoj slobodi. Knjigu je ilustrirala pedeset

jednom fotografijom ubijenog župnika, od djetinjstva do pred nasilnu smrt i prizorima iz njegova pastoralnog djelovanja. Oni koji pokojnog župnika poznaju bolje, željeli bi da je još više proučavala sačuvanu građu i kontaktirala s preživjelima a manje se oslanjala na dokumentarni film.

Jakov Sedlar kao profesionalni filmski i kazališni djelatnik mudro je uklopio Burikovo djetinjstvo i svećeničko djelovanje u povijest Hrvata u tom dijelu Srijema te uzeo izjave od živih svjedoka: nadbiskupa Marina Srakića, nekadašnjeg susjednog župnika u Berku Stjepana Karalića, već spominjanog župnika Sota Pere Šokčevića, svećenika rodom iz Tovarnika dr. Grge Grbešića, vjernika laika dr. Stjepana Damjanovića i s. Lucije Baticeli. Odmjereni tekst Krešimira Bušića i Hrvoja Hitreca meditativno čita ugodni bariton Boris Miholjević.

Pravi je biser ovog dokumentarca autentični Burikov glas u dijelu propovijedi na mladoj misi župljanina Grge Grbešića 21. srpnja 1991. Tu župnik, koji je kao dječak doživio nasilnu očevu smrt i nepravde komunističke vlasti nakon Drugog svjetskog rata, sluti nastup novih nasilja te potiče mlade svećenike da u višenacionalnoj i višekonfesionalnoj sredini budu svjedoci Kristova mira i ljubavi: „Suvremenom čovjeku treba mira i ljubavi. Ne posustajte činiti do-

bro. Samo dobro može pomoći ovome svijetu. Neka bude tvoja mlada misa za mir, ljubav i prijateljstvo među narodima!“ S. Lucija u svojem svjedočanstvu ističe da je župnik Burik bio „svećenik na svom mjestu; svet, pobožan“, a vjernik koji je s drugim mladima sudjelovao na Burikovim vjeronaučnim poukama da se zalagao za pravdu i protivio lažnim kompromisima.

Iz triju zajedničkih godina u Đakovačkoj bogosloviji i kasnijih povremenih susreta sjećam ga se kao vrijednog bogoslova i svećenika koji je volio svoj poziv i nije sebe štedio u služenju bližnjima. Osobno zahvaljujem svima koji su ovim filmom i knjigom pridonijeli da svećenik mučenik Ivan Burik ne padne u zaborav. Oni su to tako učinili da osuđuju zločine i nepravde, ali ne potiču na trajnu mržnju prema počiniteljima zločina i njihovim pomagačima. Radujem se što je naš nadbiskup prihvatio inicijativu g. Antuna Ivankovića da večeras ovdje vidimo ovaj film i nabavimo knjigu.¹

Nama katolicima ovdje u Sarajevu te u cijeloj BiH nepravdno ubijeni župnik Tovarnika Ivo Burik može biti inspiracija za čuvanje vlastitog identiteta i miran suživot sa sugrađanima koji su druge vjere i narodnosti.

¹ Priređeno kao jedno od izlaganja na predstavljanju filma i knjige u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu u Sarajevu, 8. lipnja 2010.

Autorica romana i režiser filma reproducirali su Burikovu oporuku od 9. srpnja 1991. u kojoj određuje kako treba postupiti s njegovom ušteđevinom u iznosu od DM 33.000. U njoj je predvidio dijelove za svoju uslužnu domaćicu, za bratovu djecu, ali i za malo sjemenište u Zagrebu, zatim Bogoslovno sjemenište u Đakovu te za pravoslavnu crkvu u njegovu rodnom Neštinu. Ta je oporuka pisani dokument o njegovoj ljudskoj, vjerničkoj i svećeničkoj širini.

Mato Zovkić

TEOLOGIJA KULTURE I DIJALOGA: JOSEF IN ÄGYPTEN

Karl-Josef KUSCHEL, *Josefin Ägypten*, C. H. Beck, München, 2008., 124. str.

Karl-Josef Kuschel, koji je našem čitateljstvu poznat po knjigama *Spor oko Abrahama* i *Od sporenja k natjecanju religija: Lessing i izazov islama*, ponovno nas je iznenadio novim djelom s tematikom međureligijskog dijaloga *Josef in Ägypten - Josip u Egiptu*. Potonji pisac i znanstvenik eminentni je profesor na Katoličkom teološkom fakultetu Sveučilišta u Tübingenu, gdje predaje predmete Međureligijski dijalog i Teologiju kulture. Inače, autor je uz teolo-

giju završio i književnost, što daje osobit ugođaj pri iščitavanju djela u izvorniku.

U posljednje vrijeme dolazi do razvijanja nove forme međureligijskog dijaloga kroz teologiju kulture, gdje nerijetko grandiozna umjetnička djela imaju znakovitu i smjerodavnu ulogu u međureligijskom dijalogu, bivajući pri tome učiteljima života i ljudskosti. Kroz međureligijski dijalog promiče se tolerancija, riječ koja i baš nije najpopularnija u svojem izvornom značenju, mirni suživot naroda i njihovih religijskih tradicija te međusobno upoznavanje raznolikih kultura.

Knjiga *Josip u Egiptu* sastoji se od tri cjeline. Prvi dio je starozavjetno biblijsko kazivanje o Josipu, pri čemu je rabljen općeprihvaćeni, veoma dobar prijevod Biblije Starog zavjeta na njemački jezik *Einheitsübersetzung der Bibel*. Autor je u potpunosti preuzeo priču o Josipu iz Knjige Postanka iz njemačkog izvornika. Drugi dio je prijevod dvanaeste sure iz Časnog Kur'ana koja nosi naziv *Jūsuf*, u prijevodu njemačkog orijentalista Harmuta Bobzina. Potonji prijevod na njemačkom jeziku u recenzijama i prikazima nije dobio baš najbolje ocjene.

U posljednjem dijelu knjige, koji je ujedno i najvažniji, Kuschel diskutira o liku Josipa odnosno Jūsufa, prvotno iz starozavjetnog